

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «GARDEL ПРОТИ ФРАНЦІЇ»

(Заява № 16428/05)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

17 грудня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

17/03/2010

*Це рішення стало остаточним відповідно до ч. 2 ст. 44 Конвенції.
Воно може бути редакційно уточнено.*

У справі «Gardel проти Франції»,
Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою,
до складу якої увійшли:

Peer Lorenzen, *Голова*,
Renate Jaeger,
Jean-Paul Costa,
Rait Maruste,
Mark Villiger,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Mirjana Lazarova Trajkovska, *судді*,

і Claudia Westerdiek, *Секретар секції*,

Після наради за зачиненими дверима 24 листопада 2009 року,
ухвалюють це рішення, прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу розпочато за заявою (№16428/05) проти Республіки Франція, поданою до Суду на підставі ст. 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянином Франції, п. Фабрісом Гарделем (далі – заявник), 30 квітня 2005 року.

2. Заявника, якому було надано правову допомогу, представляв пан П. Сушал (P. Souchal), адвокат, що практикує у м. Ненсі. Уряд Франції (далі – Уряд) було представлено його Уповноваженою, пані Е. Белліард, Директором з юридичних питань Міністерства зовнішніх справ.

3. Заявник скаржився, зокрема, на внесення його до національного реєстру статевих правопорушників внаслідок його засудження. Він покликався на ст. 7 Конвенції.

4. 1 жовтня 2007 року Суд вирішив сповістити Уряд про заяву. Також було вирішено одночасно розглядати справу щодо прийнятності і по суті (ч. 3 ст. 29 Конвенції).

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився у 1962 році і зараз перебуває у в'язниці у Монтмеді.

6. За скаргою, поданою 18 лютого 1997 року батьками молодшої дівчини С, заявника було обвинувачено у зґвалтуванні та статевому

розбещенні неповнолітньої, віком до 15 років, особою, наділеною владними повноваженнями.

7. Під час розслідування заявник декілька разів звертався з клопотаннями про проведення додаткових слідчих заходів, у яких йому було відмовлено слідчими органами.

8. 15 квітня 2003 року суддя-слідчий суду останньої інстанції (*tribunal de grande instance*) Бар-ле-Дюк видав наказ про припинення розслідування за обвинуваченнями у статевому насильстві у зв'язку зі спливом строку. Цей суддя передав на судовий розгляд обвинувачення заявника у згвалтуванні неповнолітньої, яка не досягла 15 років, особою, наділеною владними повноваженнями.

9. 30 жовтня 2003 року суд присяжних департаменту Мез засудив заявника до 15 років позбавлення волі і позбавив його усіх громадянських, цивільних і сімейних прав строком на 10 років.

10. Заявник не оскаржив це рішення в апеляційному порядку, однак подав заяву про повторний розгляд своєї справи, надавши деякі документи, які, як він стверджував, ставили його вину під сумнів.

11. 9 березня 2004 року Законом № 2004-204 було запроваджено Національний автоматизований реєстр статевих правопорушників (далі – Реєстр статевих правопорушників).

12. 11 квітня 2005 року Колегія з перегляду кримінальних справ відхилила заяву про перегляд, подану заявником.

13. 28 лютого 2005 року заявник звернувся до Кретеїського суду з питань виконання покарань з заявою про призупинення відбування ним покарання. 17 червня 2005 року заявнику було відмовлено на тій підставі, що відповідно до звітів медичного експерта «виживання заявника не ставиться під сумнів, його стан здоров'я дозволяє тривале позбавленням волі. Таким чином, за цих обставин заявник не відповідає вимогам ст. 720-1-1 Кримінально-процесуального кодексу і немає підстав для призупинення виконання його покарання». Цей суд підкреслив, що заявник повинен був відбувати покарання до 27 травня 2019 року і що у його кримінальному досьє є ще одне засудження за статеве розбещення неповнолітнього, віком до 15 років, особою, яка наділена владними повноваженнями (за це правопорушення від отримав покарання у виді 6 років позбавлення волі і наказ про судовий та соціальний нагляд, виданий Апеляційним судом м. Ненсі 29 серпня 2002 року за статеве насильство щодо неповнолітнього). Цей суд також взяв до уваги медичні звіти, відповідно до яких заявник потерпав від вродженого захворювання серця, що зробило неможливою його фізичну активність. У звіті було визнано за необхідне покращення режиму ув'язнення заявника: його поміщення до індивідуальної камери, відсутність вправ чи фізичної активності, безсольова дієта й регулярні медичні огляди. Цей суд також посилався на звіт експерта-психіатра від листопада 2004 року, відповідно до

якого психічний розвиток заявника «виглядає дуже обмеженим, оскільки він не обмірковував свою власну поведінку. Він не виражав відчуття провини чи відповідальності за правопорушення, у вчиненні яких він не зізнався. Курс психотерапії допоміг би йому розвивати більш задовільні відносини у майбутньому з тими людьми, з якими він контактує.»

14. 13 жовтня 2005 року підрозділ, який розглядає справи, пов'язані з відбуванням покарання, Паризького апеляційного суду залишив без змін це рішення.

15. 22 листопада 2005 року заявника було поінформовано офіцером поліції з дільниці Хей-ле-Роз, що його ім'я внесене до Реєстру статевих правопорушників у зв'язку з його засудженням судом присяжних департаменту Мез, відповідно до перехідних положень вище зазначеного закону від 9 березня 2004 року. Офіційне сповіщення було сформульоване таким чином:

« Я, що підписався нижче, пан Фабріс Гардель, цим визнаю, що сьогодні я був сповіщений про внесення мене до Реєстру статевих правопорушників у зв'язку з таким [покаранням] як позбавлення волі, призначеним мені 30 жовтня 2003 року судом присяжних департаменту Мез і що від мене вимагається на підставі ст. 706-53-5 Кримінально-процесуального кодексу:

1. надавати докази свого місця проживання: ...

Один раз на рік або до органу, який веде реєстр (Міністерство юстиції) ... , чи до моєї дільниці поліції або жандармерії..., протягом того місяця, на який припадає день мого народження, або протягом місяця січня, якщо дата мого народження не відома або не встановлена. ...

Я чітко визнаю, що мене поінформовано, що:

Мене остаточно засуджено за правопорушення, яке передбачає покарання строком десять або більше років позбавлення волі. Відповідно, від мене вимагається надавати доказ свого місця проживання шляхом особистого повідомлення цієї інформації кожні шість місяців.

...

Я беру до уваги той факт, що якщо я залишаю країну, мій обов'язок повідомляти своє місце проживання особисто буде призупинено на строк перебування за кордоном. Однак я маю продовжувати надавати докази свого місця проживання засобами рекомендованого листа з повідомленням про вручення органу, який веде Реєстр статевих правопорушників, ... разом з документами, що засвідчують моє місце проживання, за підписом місцевої консульської установи.

2. оголошувати про будь-яку зміну місця проживання не пізніше як протягом п'ятнадцяти днів у той самий спосіб.

Я визнаю, що мене було поінформовано:

(i) що я маю надати доказ свого місця проживання вперше протягом п'ятнадцяти днів з моменту цього сповіщення, якщо останнє здійснено не менш ніж за два місяці до першого дня місяця мого народження, про що зазначено вище, або мене вже зобов'язали надавати доказ свого місця проживання щорічно;

(ii) що невиконання цих зобов'язань карається позбавленням волі строком на два роки і штрафом у розмірі 30,000 євро;

(iii) що будь-яке порушення цих зобов'язань призведе до попередження, виданого судовим органам та поліції чи жандармерії, яке може мати наслідком включення мене до списку осіб, що перебувають у розшуку, і може супроводжуватися кримінальним переслідуванням;

(iv) що відповідно до ст. R. 53-8-13 доказ місця проживання та зміни місця проживання, передбачені у ст. 706-53-5, може надаватися у формі будь-якого документу, такого як рахунок чи рахунок-фактура, виданого мені не раніше ніж три місяці тому;

(v) що якщо такий документ містить посилання на місце проживання іншої особи, до нього слід долучити письмове підтвердження, підписане останньою, що я проживаю за цією адресою.

Я також підтверджую, що мене поінформовано про те, що я маю такі права:

(i) відповідно до Закону «Про захист персональних даних» та ст. 706-53-9, я можу отримати копію усієї інформації, що стосується мене в реєстрі, шляхом звернення до прокурора того округу, у якому я проживаю;

(ii) якщо рішення, що є підставою внесення мене до реєстру, було ухвалене іноземним судовим органом, я можу звертатися до прокурора при суді останньої інстанції (*tribunal de grande instance*) м. Нант для виправлення чи видалення інформації в реєстрі, або для зменшення частоти повідомлень до одного разу на рік, відповідно до статей R 53-8-27 і наст.»

II. НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ПРАКТИКА, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СПРАВИ

16. Національний автоматизований реєстр статевих правопорушників («Реєстр статевих правопорушників» – FIJAIS), який було запроваджено у 2004 році, є реєстром кримінальної ідентифікації, подібним до національної бази даних відбитків пальців (FAED), національної генетичної бази даних (FNAEG) та національних кримінальних дос'є (CJN), останній з яких існував найдовше. У інформаційній довідці про поліцейські реєстри, поданій до Національної Асамблеї 24 березня 2009 року, зазначалося про збільшення кількості таких реєстрів. Робоча група, очолена п. Аленом Боуром (Alain Bauer), зазначала, що у 2008 році кількість таких

реєстрів становила близько 45, порівняно з 34 у 2006 році, і ще з десятків таких реєстрів перебувають на стадії формування.

Міністерство юстиції відповідальне та здійснює ведення Реєстру статевих правопорушників. Відповідна діяльність підтримується Національним управлінням у справах кримінальних досьє у м. Нант, під наглядом судді, відповідального за національні кримінальні досьє.

А. Реєстр статевих правопорушників

17. Національний автоматизований реєстр осіб, що вчинили статеві або «насильницькі» злочини було запроваджено Законом № 2004-204 від 9 березня 2004 року «Про адаптацію системи правосуддя до зміни тенденцій у вчиненні кримінальних правопорушень». Він має за мету запобігання повторному вчиненню статевих правопорушень, полегшуючи встановлення правопорушників та дозволяючи швидко їх розшукати у будь-який час.

Низка перехідних норм викладають детальний механізм внесення до цього реєстру осіб, які вчинили такі правопорушення ще до набуття чинності вище зазначеним законом. Ці положення застосовуються до осіб, які вчинили такі злочини до моменту набуття чинності цим законом, але після цієї дати щодо них було ухвалено одне з рішень, зазначене у ст. 706-53-2 Кримінально-процесуального кодексу (див. § 18 нижче). Вони також застосовувалися до осіб, що відбували таке покарання як позбавлення волі до набуття чинності цим законом (за клопотанням прокурора).

1. Кримінально-процесуальний кодекс (КПК)

18. Відповідні положення КПК передбачають:

Стаття 706-47

«Положення цього розділу застосовується до проваджень, що стосуються вбивства, умисного або з необережності, неповнолітнього, якому передувало або яке супроводжувало зґвалтування, катування чи акти жорстокості чи до таких правопорушень як статеве насильство або розбещення неповнолітнього, проживання на аморальні заробітки неповнолітнього або плата неповнолітньому за сексуальні послуги...

Ці положення також застосовуються до проваджень, що стосуються вбивства, умисного або з необережності, яке супроводжується катуванням чи актами жорстокості, катувань чи актів жорстокості і вбивства, умисного або з необережності, вчиненого повторно».

Стаття 706-53-1

«Національний автоматизований реєстр осіб, що вчинили статеві правопорушення або насильницькі правопорушення, становить базу даних інформації особистого характеру, ведеться Відділом у справах кримінальних дос'є під керівництвом Міністерства юстиції та під наглядом судді. Для запобігання повторному вчиненню таких правопорушень які зазначені у ст. 706-47 та для полегшення встановлення осіб, які їх вчинили, зазначена у ст. 706-53-2 інформація збирається, зберігається і доводиться до відома уповноважених осіб відповідно до механізму, викладеного у цій Главі.»

Стаття 706-53-2

«Відповідно до положень останньої частини цієї статті, якщо вони стосуються одного чи більше правопорушень, зазначених у ст. 706-47, інформація про особу індивіда та його домашню адресу і, за необхідності, інше місце проживання, вноситься до реєстру, якщо ця особа є суб'єктом:

1. Засудження, остаточного чи не остаточного, включаючи засудження за заочною процедурою або оголошення винуватості з наказом про звільнення особи від покарання або з відтермінуванням відбуття покарання;

2. Рішення, остаточного чи не остаточного, ухваленого відповідно до статей 8, 15, 15-1, 16, 16 *bis* та 28 Постанови № 45-174 від 2 лютого 1945 року «Про неповнолітніх правопорушників»;

3. Встановленої схеми покарання, передбаченої у ст. 41-2 цього кодексу, виконання якої засвідчено прокурором;

4. Рішення про припинення провадження чи зняття обвинувачення або виправдання відповідної особи на основі першої частини ст. 122-1 Кримінального кодексу;

5. Кримінального обвинувачення, яке супроводжується наказом суду про нагляд, у якому суддя-слідчий наказав внесення цього рішення до реєстру;

6. Такого самого рішення як і ті, які зазначені вище, ухваленого іноземним судом або судовим органом і про яке, відповідно до умов міжнародного договору чи угоди, було сповіщено органи влади Франції, чи яке було примусово виконане у Франції після передачі засудженої особи.

Реєстр також містить інформацію стосовно судового рішення, яке є основою для внесення до реєстру та інформацію про природу правопорушення. Рішення, що стосуються п. 1 та п. 2 вносяться до реєстру після їх ухвалення.

Рішення, що стосуються правопорушень, котрі зазначені в ст. 706-47, за які призначається покарання у виді п'яти або менше років позбавлення волі, не вносяться до реєстру, якщо тільки про це прямо не зазначається судом чи у випадках, зазначених у п. 3 та п.4, – прокурором.»

Стаття 706-53-4

«Без шкоди для застосування положень статей 706-53-9 та 706-53-10, інформація про особу, зазначена у ст. 706-53-2, видаляється з реєстру у зв'язку зі смертю особи, якої вона стосується, або по спливу строків, зазначених нижче, що обраховуються з дати, коли усі рішення, внесені до реєстру, припиняють свою дію:

1. тридцятирічний строк – у випадку вчинення тяжкого злочину чи тяжкого правопорушення, що передбачає покарання у виді 10 років позбавлення волі;

2. двадцятирічний строк – у всіх інших випадках.

Відповідна інформація не видаляється у результаті амністії чи реабілітації або відповідно до правил, що регулюють вилучення судимостей з кримінальних дос'є.

Ця інформація сама по собі не може використовуватися як доказ рецидивізму.

Інформація, внесена до реєстру відповідно до пунктів 1, 2 та 5 ст. 706-53-2, видаляється з реєстру у випадку остаточного рішення про припинення провадження, остаточного знаття обвинувачення або остаточного виправдання. Інформація, внесена відповідно до п. 5, також має бути видалена у випадку припинення чи скасування наказу суду про нагляд.»

Стаття 706-53-5

«На усіх осіб, дані про яких внесено до реєстру, покладено обов'язки у цілях безпеки, викладені у цій статті.

Від зазначеної особи вимагається засобом рекомендованого листа з повідомленням про вручення на адресу органу, що веде реєстр, або рекомендованого листа з повідомленням про вручення на адресу місцевої поліції чи жандармерії чи шляхом особистого повідомлення:

1. надавати доказ свого місця проживання один раз на рік;

2. оголошувати про будь-які зміни у місці проживання не пізніше як протягом 15 днів.

Якщо відповідну особу, було остаточно засуджено за вчинення тяжкого злочину або тяжкого правопорушення, які передбачають покарання у виді 10 років позбавлення волі, така особа має надавати доказ свого місця проживання кожні шість місяців шляхом повідомлення місцевої дільниці поліції або жандармерії чи головного управління жандармерії або поліції у департаменті (*département*) проживання, або будь-якого іншого департаменту, зазначеного префектурою.

Невиконання обов'язків, встановлених у цій статті, карається позбавленням волі строком на два роки і штрафом у розмірі 30, 000 євро.»

Стаття 706-53-6

«Будь-яка особа, дані про яку внесено до реєстру, відповідно, інформується про це судовими органами або особисто, або рекомендованим листом, надісланим на останню вказану адресу.

Особа, якої це стосується, інформується про підставу для її обов'язків за ст. 706-53-5 та про покарання, які можуть застосовуватися у разі невиконання цих обов'язків.

Якщо особа, якої це стосується, перебуває під вартою, інформація, передбачена у цій статті, надається після її остаточного звільнення або перед першим заходом з пом'якшення умов покарання.»

Стаття 706-53-7

з доповненнями, зробленими відповідно до ст. 15 Закону № 2008-174 від 25 лютого 2008 року

«До інформації, що міститься у реєстрі, надається прямий доступ через безпечну телекомунікаційну систему для:

1. Органів судової влади;

2. Поліції, що здійснює кримінальне слідство щодо проваджень, які стосуються злочинів з умисного ставлення в небезпеку життя людини, викрадення людини або дитини, або одного із правопорушень, зазначених у ст. 706-47 і з метою вжиття заходів, передбачених у статтях 706-53-5 та 706-53-8;

3. префектів та державних управлінських органів, перелічених у декреті, зазначеному у ст. 706-53-12 для цілей адміністративних рішень щодо прийняття на роботу, призначення на посади, затвердження чи надання дозволів на здійснення діяльності або професії, які включають зв'язок з неповнолітніми та з метою нагляду за здійсненням такої діяльності чи професій. ...

Інформація у реєстрі повинна бути доступною для міських голів та голів рад департаментів (*département*) і регіональних рад через префектів для цілей прийняття адміністративних рішень, на які вказано у п. 3, що стосуються діяльності й професій, котрі включають контакт з неповнолітніми, або з метою нагляду за здійсненням такої діяльності чи професій.»

Стаття 706-53-8

«У спосіб, зазначений у декреті, зазначеному в ст. 706-53-12, орган, який веде реєстр, інформує Міністерство внутрішніх справ безпосередньо про будь-яке нове внесення інформації в реєстр чи зміну місця проживання або якщо особа, внесена до реєстру, не надала доказу свого місця проживання протягом встановленого строку. Міністерство негайно надсилає інформацію до компетентного відділу поліції або жандармерії.

Поліція чи жандармерія може здійснювати усі необхідні перевірки і вносити будь-які запити до державних органів, необхідні для підтвердження або відстеження місця проживання особи.

Якщо виявляється, що певна особа вже не проживає за зазначеною адресою, прокурор вносить її ім'я до списку осіб, що перебувають у розшуку.»

Стаття 706-53-9

«Індивідам, що надали доказ своєї особи, надається уся інформація, наявна щодо них у реєстрі, за заявою на ім'я прокурора при суді останньої інстанції (*tribunal de grande instance*) за їхнім місцем проживання.»

Стаття 706-53-10

зі змінами Закону від 5 березня 2007 року

«Особи, внесені до реєстру, можуть звертатися до прокурора щодо виправлення інформації або щодо наказу про видалення інформації стосовно них, якщо така інформація є неточною або вже не потрібно її зберігати з огляду на: мету реєстру, природу правопорушення, вік відповідної особи на час його вчинення, проміжок часу, який минув, і наявні особливості особистості відповідної особи.

У видаленні інформації відмовляються, якщо відповідна інформація (вилучено згідно зі ст. 43 Закону № 2007-297 від 5 березня 2007 року, який набув чинності з 7 березня 2008 року) «залишається у бюлетені №1 кримінального дос'є відповідної особи або» стосується судових проваджень, які все ще тривають (стаття 43 Закону №2007-297 від 5 березня 2007 року), «оскільки відповідна особа не була реабілітована або захід, що становив підставу для внесення її до реєстру, не було видалено з бюлетеню №1».

Якщо прокурор не видає наказ про уточнення або про видалення інформації, відповідна особа може звертатися для цього до судді з питань свобод та тримання під вартою (*the liberties and detention judge*). Апеляцію щодо його рішення слід подавати до голови слідчого підрозділу (*the president of the investigation division*).

До ухвалення рішення про звернення для уточнення або видалення прокурор, суддя з питань свобод та тримання під вартою або голова слідчого підрозділу можуть видати наказ про будь-яку перевірку, яку вони вважатимуть необхідною, включаючи експертний медичний висновок щодо відповідної особи. Якщо інформація у реєстрі стосується тяжкого злочину чи тяжкого правопорушення, які передбачають покарання у виді 10 років позбавлення волі і вчиняються щодо неповнолітнього, то рішення про видалення інформації не може бути прийнято за відсутності такого медичного висновку.»

Стаття 706-53-12

«Докладний механізм застосування положень цієї Глави викладається в декреті Державної ради (*Conseil d'Etat*) після консультації з Національною комісією з питань захисту інформації (*National Data Protection Commission*).

Цей декрет встановлює, зокрема, обставини, за яких до реєстру вносяться запити та випадки, коли до нього слід звертатися.»

Стаття R53-8-34

«У реєстрі протягом трьох років зберігається інформація щодо входження та запитів до нього, що деталізує статус особи чи органу, які увійшли до реєстру чи робили запит.

Ця інформація є доступною лише для судді уповноваженого відділом, що веде реєстр, або для осіб, яким суддя надає офіційний дозвіл.

На основі цієї інформації можуть формувати статистику.»

2. Практика Конституційної Ради

19. У своєму рішенні № 2004-492 DC від 2 березня 2004 року Конституційна Рада ухвалила, що «запис про особу у [Реєстрі статевих правопорушників] ... створений ... для запобігання повторному вчиненню правопорушень такого виду та для полегшення встановлення винних у вчиненні таких правопорушень. Звідси випливає, що внесення до такого реєстру не є санкцією, а заходом публічного порядку» (§ 74). Конституційна Рада також ухвалила рішення щодо введення інформації до реєстру, звернення до неї та її використання. Вказувалося, що, по-перше, слід звернутися до гарантій, передбачених умовами використання та звернення до реєстру і той факт, що повноваження вводити або видаляти дані про особу залишаються у судового органу. По-друге, слід зважати на тяжкість правопорушень, які обумовили введення даних про особу до реєстру та рівень повторного вчинення такого виду правопорушення. Тому спірні положення були такими, що узгоджуються з повагою до приватного життя і захистом публічного порядку у спосіб, який чітко досягає справедливого балансу (§ 87). Насамкінець, вона ухвалила, що «вимога щодо осіб з реєстру регулярно повідомляти про свою домашню адресу чи про адресу, за якою вони проживають, не є санкцією, а становить захід публічного порядку, що має за мету запобігання повторному вчиненню правопорушень та полегшення встановлення правопорушників. Саме така мета реєстру зумовлює необхідність перевіряти адреси відповідних осіб на тривалій основі. Тягар, що на них покладається, для забезпечення того, щоб такі перевірки здійснювалися, не становить несуттєвого [заходу] для цілей ст. 9 Декларації 1789 року ...» (§ 91).

3. Практика Касаційного суду

20. У рішенні Палати у кримінальних справах (Criminal Division) від 12 березня 2008 року Касаційний суд висловився стосовно природи

внесення до реєстру (див. також Crim. від 31 жовтня 2006 року, Bull. crim. № 267). Цей суд ухвалив:

«Беручи до уваги ..., що видаючи наказ про внесення до Реєстру статевих правопорушників, Апеляційний суд правильно застосував статтю 216 Закону від 9 березня 2004 року, відповідно до якої положення, що стосуються внесення до реєстру, застосовуються до правопорушень, вчинених до дати офіційного оприлюднення цього закону. Ця стаття не порушує відповідні положення Конвенції, оскільки внесення до Реєстру статевих правопорушників, яке є заходом безпеки, а не покаранням, не є предметом принципу заборони зворотного застосування більш суворих положень матеріального права. ...»

Касаційний суд підтримав автоматичну природу внесення до реєстру щодо правопорушників, засуджених до покарання у виді позбавлення волі строком понад 5 років (Crim. від 16 січня 2008 року).

4. Робоча група, що здійснює нагляд за реєстрами поліції та жандармерії

21. У грудні 2008 року ця робоча група подала звіт Міністру внутрішніх справ, Заморським департаментам та територіям і територіальним органам під назвою «Жорсткі процедури для покращення захисту свобод». Відповідно до звіту, 20,222 імен було внесено до Реєстру статевих правопорушників, коли його було запроваджено у червні 2005 року; до жовтня 2008 року до нього звертались 43,408 разів.

В. Автоматизовані національні системи кримінальних досьє

1. Загальні положення

22. Статті 768 – 781 КПК стосуються функціонування національних систем кримінальних досьє. Ці досьє містять судимості, призначені кримінальними судами, а також судимості за вчинення підприємницьких, адміністративних та дисциплінарних правопорушень, які призводять до обмеження дієздатності. Кримінальне досьє особи поділяється на три частини. Інформація, що міститься у кримінальному досьє, викладена у формі бюлетенів (інформаційних повідомлень).

У бюлетені №1 (ст. 774 КПК) фіксуються усі файли у кримінальному досьє, або, іншими словами, усі засудження особи. Його можна надавати лише судовим органам.

У бюлетені №2 (ст. 775 КПК) міститься більшість судимостей за кримінальні правопорушення за винятком, зокрема, судимостей у молодому віці, у рішеннях іноземних судів, судимостей за незначні правопорушення та умовні покарання, випробувальний строк за якими сплив. Можна звертатися до судді з клопотанням, аби судимість не

вносилася до бюлетеню №2 (хоча вона залишиться у бюлетені №1). Цей бюлетень доступний лише деяким адміністративним та військовим органам (префектам, військовим органам, головам державних компаній тощо) на визначених підставах.

Бюлетень №3 (ст. 775 КПК) фіксує найбільш серйозні судимості за тяжкі правопорушення, а особливо ті, за якими призначено позбавлення волі строком понад 2 роки. Цей бюлетень є єдиним, з якого відповідна особа може отримати копію.

2. Процедура реабілітації

23. Кримінальний кодекс передбачає процедуру реабілітації для засуджених осіб, яка дозволяє видалення судимості з кримінальних досьє до спливу встановленого законом строку (40 років). У ст. 133-1 цього кодексу встановлюється, що реабілітація знімає судимість.

24. У ст. 133-13 викладено умови для автоматичної реабілітації:

Стаття 133-13

«Засуджена особа, яка не була суб'єктом подальших кримінальних судимостей протягом встановлених нижче строків, автоматично реабілітовується:

...

3. У випадку єдиного вироку, що передбачає позбавлення волі, яке не перевищує 10 років або сукупності вироків, що передбачають позбавлення волі загальною тривалістю, що не перевищує 5 років, – після 10 років, що обраховуються з дати коли закінчується покарання або з дати спливу строку давності.

...»

25. У Кримінально-процесуальному кодексі викладено механізм процедури судової реабілітації:

Частина 1 статті 785

«На час життя засудженого заява про реабілітацію може подаватися до судів лише ним, або якщо його визнано недієздатним – законним представником. У випадку смерті особи і якщо є законодавчі підстави для цього, заяву можуть підтримувати: другий з подружжя, родичі по висхідній лінії, родичі по низхідній лінії, або таку заяву може бути подано ними протягом одного року з моменту смерті особи.»

Стаття 786

зі змінами, внесеними Законом № 2004-204 від 9 березня 2004 року (що набув чинності з 1 січня 2005 року)

«Заява про реабілітацію може бути подана лише через п'ять років у разі засудження особи за тяжкий злочин...

Цей строк обраховується щодо осіб, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, з дати їхнього остаточного звільнення або, відповідно до положень ч. 3 ст. 733, з дати їхнього умовного звільнення, якщо останнє згодом не було скасоване.

26. Норми, що регулюють вилучення правопорушення з кримінальних досьє, передбачають:

Стаття 769

“... Справи, що стосуються судимостей, які було скасовано шляхом амністії або знято, видаляються з кримінальних досьє... . Це ж застосовується, ... до справ, що стосуються судимостей, які мали місце сорок років тому, якщо далі особа не мала судимостей за будь-який вид кримінальних правопорушень.

З кримінальних досьє також видаляється наступне:

...

8. Судимості щодо яких правопорушнику надано судову реабілітацію, якщо суд прямо наказує видалити судимість з досьє відповідно до ч.2 ст. 798.»

III. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО, ЩО СТОСУЄТЬСЯ СПРАВИ

A. Документи Ради Європи

27. Конвенція Ради Європи «Про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру» 1981 року (далі – Конвенція про захист даних) визначає «дані особистого характеру» як будь-яку інформацію, яка стосується визначеної особи або особи, що може бути конкретно визначеною. Ця Конвенція, зокрема, передбачає:

«Преамбула

...

Зважаючи на доцільність поширення гарантій прав і основоположних свобод кожної людини і, зокрема, права на повагу до приватного життя, беручи до уваги зростання транскордонного потоку даних особистого характеру, які піддаються автоматизованій обробці;

...

Стаття 5 – Якість даних

Дані особистого характеру, що піддаються автоматизованій обробці:

...

б. зберігаються для визначених та законних цілей та не використовуються у спосіб, несумісний з цими цілями;

с. мають бути адекватними, відповідними та не надмірними з точки зору цілей, для яких вони зберігаються;

...

е. зберігаються у форматі, який дозволяє ідентифікувати суб'єктів даних не довше, ніж це потрібно для цілі, заради якої ці дані зберігаються.

Стаття 6 – Особливі категорії даних

Дані особистого характеру, що свідчать про расову приналежність, політичні або релігійні чи інші переконання, а також особисті дані, що стосуються здоров'я чи статевого життя не можуть піддаватися автоматизованій обробці, якщо національне право не передбачає відповідних гарантій. ...

Стаття 7 – Захист даних

Для захисту даних особистого характеру, що зберігаються у файлах для автоматизованої обробки, вживаються відповідні заходи захисту, спрямовані на запобігання випадковому чи несанкціонованому знищенню або випадковій втраті, а також на запобігання несанкціонованому доступу, зміні або поширенню.»

28. Рекомендація № R (87) 15 Комітету Міністрів, що регулює використання даних особистого характеру у діяльності поліції (прийнята 17 вересня 1987 року) передбачає зокрема таке:

«Принцип 2 – Збір даних

2.1. Збір персональних даних для поліцейських цілей має бути обмежений, до таких які необхідно для запобігання реальній загрози або припинення конкретного кримінального злочину. Будь-який виняток з цього положення має стати предметом конкретного національного законодавства.

...

Принцип 3 – Зберігання даних

3.1. Наскільки це можливо, зберігання даних особистого характеру для поліцейських цілей має бути обмежене точністю даних і стосуватися таких даних, які необхідні органам поліції для виконання своїх законних завдань у рамках національного законодавства і своїх зобов'язань, що впливають з міжнародного права.

...

Принцип 7 – Тривалість зберігання і поновлення даних

7.1. Якщо дані вже не потрібні для цілей, для яких вони зберігаються, слід вживати заходів щодо видалення даних особистого характеру, які зберігаються для цілей поліції.

З цією метою, зокрема, слід приділити увагу наступним критеріям: необхідність зберігання даних у світлі висновків розслідування конкретної справи; остаточне судове рішення, зокрема, щодо виправдання; реабілітація; погашення судимості; амністії, вік суб'єкта даних, окремі категорії даних.

В. Порівняльне право

29. У березні 2004 року Сенат Республіки Франція опублікував «Порівняльно-правові дослідження» (№ 133), що стосуються підходів до статевих правопорушень, вчинених проти неповнолітніх. У доповіді стверджувалося, що «реєстр статевих правопорушників існує лише в Англії та Уельсі». У Німеччині немає загальнофедерального реєстру, але дві землі (Баварія та Бремен) мають власні реєстри. До такого реєстру в Баварії, відомого як HEADS (*Haft-Entlassenen-Auskunfts-Datei-Sexualstraftäter*), доступ мають лише офіцери поліції та судді. У Сполученому Королівстві дані, що стосуються правопорушників, засуджених до позбавлення волі строком понад 30 місяців, зберігаються протягом невизначеного строку і відсутня можливість їх видалити (ст. 82 Закону «Про статеві правопорушення» 2003 року).

ПРАВО

I. ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО НЕВИЧЕРПАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ

30. Заявник оскаржував внесення його до Реєстру статевих правопорушників, про яке його було сповіщено 22 листопада 2005 року. Він посилався на ст. 7 Конвенції. За цією скаргою у Суду також виникло питання про дотримання ст. 8 Конвенції.

31. Уряд посилався на невичерпання національних засобів юридичного захисту. Він підкреслював, що, як чітко вказано у формі про сповіщення, врученій заявнику, він міг звертатися до прокурора для внесення змін відповідно до ст. 706-53-10 КПК на підставі наявності порушення.

32. Заявник стверджував, що ці положення не можна тлумачити як такі, що передбачають засіб захисту щодо власне внесення до реєстру. Відповідно, не можна розглядати цю можливість як таку, що становить

ефективний засіб юридичного захисту від внесення до Реєстру статевих правопорушників.

33. Суд зазначає, що у справі постає питання щодо ефективності засобу захисту, на який вказав Уряд. Він погоджується із заявником, що звернення про внесення змін лише дає можливість виправити можливі помилки щодо суті інформації про відповідну особу. Стосовно передбаченого законом видалення інформації, зі статей 706-53-4 та 706-53-10 КПК (див. § 18 вище) впливає, що це – предмет формальних і змістовних умов, які слід дослідити у світлі гарантій від зловживання та свавільності, наданих внесеним до реєстру особам. Суд вважає, що цей аспект більш тісно пов'язаний з дослідженням суті скарги на підставі ст. 8 Конвенції. Він також зазначає, що Уряд надав зауваження щодо прийнятності за кожною зі скарг; тому він розгляне питання прийнятності нижче.

II. ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 7 КОНВЕНЦІЇ

34. Заявник скаржився на внесення його особи до Реєстру статевих правопорушників і на зворотне застосування Закону від 9 березня 2004 року, який покладає на нього більш жорсткі обов'язки, ніж ті, що були передбачені на час засудження, в порушення ч. 1 ст. 7 Конвенції. Це положення передбачає:

«1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.»

35. Уряд стверджував, що Суд не мав предметної юрисдикції (*ratione materiae*) досліджувати цю скаргу. Згідно з його поданням, внесення до Реєстру статевих правопорушників не становить «покарання» у розумінні практики Суду, і, як наслідок, ст. 7 Конвенції не підлягає застосуванню.

36. Уряд не оспарював того факту, що Закон від 9 березня 2004 року набув чинності, коли правопорушення вже було вчинене або коли заявника вже було засуджено. Проте він стверджував, що захід, який оскаржується, не становив «покарання» у розумінні ст. 7 Конвенції. Уряд доводив це, посиляючись на критерії, встановлені у практиці Суду, зокрема у § 27 рішення Суду у справі «*Welch проти Сполученого Королівства*» від 09.02.1995 р. (Серія А № 307-А) і у § 30 рішення суду у справі «*Jamil проти Франції*» від 08.06.1995 р. (Серія А № 317-В). Хоча Суд встановив у справі *Jamil*, що позбавлення волі через несплату було покаранням на тій підставі, що «санкція, покладена на п. Джаміля кримінальним судом, мала за мету стримування від вчинення

правопорушень й могла призвести до позбавлення свободи у якості покарання» (§ 32), він також ухвалив, що спеціальний нагляд не прирівнювався до кримінальної санкції, оскільки його метою було запобігання вчиненню правопорушень (він посилався на § 43 рішення Суду у справі «*Raimondo проти Італії*» від 22.02.1994 р. (Серія А № 281-А)). Згідно з поданням Уряду внесення до Реєстру статевих правопорушників також мало за мету здійснення заходів безпеки. Їх можна визначити як заходи із захисту суспільства, призначені для запобігання повторному вчиненню правопорушень або для усунення джерела небезпеки. Вони ґрунтувалися не на вині правопорушника, а на небезпеці, яку він становив. Отож, внесення до Реєстру статевих правопорушників здійснювалося «як захід безпеки» (ст. 706-53-3 КПК) і не було санкцією. У ч. 4 ст. 706-53-2 КПК передбачалося, що інформація про особу вноситься до реєстру, навіть якщо було ухвалено рішення про припинення провадження або про зняття обвинувачення чи про виправдання відповідної особи на підставі ч. 1 ст. 122-1 Кримінального кодексу, відповідно до якої «особи, котрі на час вчинення правопорушення потерпали від психічного або нейропсихічного розладу, що позбавляв їх можливості розуміти або контролювати свої дії, не підлягали кримінальній відповідальності.»

37. Заявник вказував, що внесення його особи до Реєстру статевих правопорушників призвело до виникнення встановлених у законодавстві обов'язків, яких не було на час його засудження. Це становило тяжче покарання, ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення правопорушення.

38. Суд зазначає, що особу заявника було внесено до Реєстру статевих правопорушників у результаті набуття чинності Законом від 9 березня 2004 року. Внесення його до цього реєстру відбулося після засудження. Цей захід призвів до виникнення обов'язків у заявника надавати доказ свого місця проживання кожні шість місяців і повідомляти про будь-які зміни місця проживання не пізніше як протягом п'ятнадцяти днів.

39. Суд має впевнитися, чи внесення до Реєстру статевих правопорушників можна розглядати як «покарання» у розумінні ч. 1 ст. 7 Конвенції або ж воно становить захід, який виходить за межі цього положення (див. ухвалу Комісії у справі «*Ibbotson проти Сполученого Королівства*» від 21.10.1998 р. (справа № 40146/98) та ухвалу Суду про прийнятність у справі «*Adamson проти Сполученого Королівства*» від 26.01.1999 р. (справа № 42293/98) стосовно внесення до реєстру статевих правопорушників та, у відповідній частині, ухвалу Суду про прийнятність у справі «*Van der Velden проти Нідерландів*» (справа № 29514/05, ECHR 2006-XV) стосовно зберігання органами влади зразків ДНК, взятих у заявника).

40. У зв'язку з цим Суд нагадує, що поняття «покарання» у ст. 7 Конвенції є автономним і що Суд не зв'язаний певними його ознаками і оцінює, чи окремий захід за своєю суттю становить «покарання» у розумінні цього положення Конвенції. Друге речення у формулюванні ч. 1 ст. 7 вказує, що вихідним положенням будь-якої оцінки наявності «покарання» є те, чи захід, що розглядається, призначається в результаті засудження за вчинення «кримінального правопорушення». Іншими факторами, які можуть бути враховані як значимі у зв'язку з цим, є кваліфікація заходу, що розглядається, згідно з національним правом; його природа та мета; процедура, пов'язана з застосуванням заходу; та його суворість (див. §§ 27 та 28 цитованого вище рішення Суду у справі *Welch*).

41. У справі, що розглядається, Суд зазначає, що, насамперед, внесення заявника до Реєстру статевих правопорушників насправді було результатом його засудження 30 жовтня 2003 року, оскільки внесення до цього реєстру відбувається автоматично у випадку, якщо особа, як і заявник, засуджується до позбавлення волі строком на п'ять років за вчинення статевих правопорушення.

42. Стосовно кваліфікації заходу у національному праві Суд зазначає, що відповідно до позиції Конституційної Ради, захід, що розглядається, становить «захід публічного порядку», а не санкцію і що відповідно до однозначних положень ст. 706-53-1 КПК, Реєстр статевих правопорушників призначений для запобігання повторному вчиненню правопорушень особами, які вчинили статеві правопорушення чи насильницькі злочини, і для забезпечення встановлення та розшуку таких осіб (див. § 18-19 вище).

43. Стосовно мети та природи заходу, що оскаржується, Суд зазначає, що заявник розглядав нове покладений на нього обов'язок як каральний. Однак Суд вважає, що основною метою цього обов'язку було запобігання повторному вчиненню правопорушень. З огляду на це, Суд вважає, що той факт, що місце проживання засудженого правопорушника відоме поліції або жандармерії і судовим органам у силу його внесення до Реєстру статевих правопорушників, становить засіб стримування від вчинення правопорушень і полегшує поліцейські розслідування. Таким чином, зобов'язання, що впливає з внесення до цього реєстру, має за мету запобігання та стримування і не може розглядатися як каральне за своєю природою або як таке, що становить санкцію.

44. Більше того, Суд зазначає, що якщо б заявнику загрожувало позбавлення волі строком на 2 роки та штраф у розмірі 30,000 євро за невиконання цього обов'язку, розпочиналися б інші провадження, цілком незалежні від тих, які призвели до його засудження 30 жовтня 2003 року. Під час цих проваджень компетентний суд зміг би оцінити

чи таке невиконання було винним діянням (див. протилежний випадок у § 14 цитованого вище рішення суду у справі *Welch*).

45. Зрештою, стосовно суворості заходу Суд нагадує, що це саме по собі не є вирішальним (див, § 32 цитованого вище рішення суду у справі *Welch*). Він вважає, що у будь-якому разі зобов'язання надавати докази місця проживання кожні шість місяців і повідомляти про будь-яку зміну місця проживання не пізніше як протягом п'ятнадцяти днів, незважаючи на тривалість такого зобов'язання протягом тридцяти років, не є достатньо суворим для того, аби становити «покарання».

46. У світлі всіх цих міркувань, Суд вважає, що внесення особи заявника до Реєстру статевих правопорушників і обов'язки, що з цього випливають, не становлять «покарання» у розумінні ч. 1 ст. 7 Конвенції. Його слід розглядати як запобіжний захід, щодо якого не застосовується принцип, викладений у конвенційному положенні про те, що закон не повинен мати зворотної дії.

47. Відповідно, скаргу заявника за ст. 7 Конвенції слід відхилити як несумісну з Конвенцією за предметним критерієм (*ratione materiae*) відповідно до ч. 3 та ч. 4 ст. 35 Конвенції.

II. ЗАЯВЛЕНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

48. За скаргою на підставі ст. 7 Конвенції також було поставлено питання з боку Суду щодо ст. 8 Конвенції, яка у відповідній частині передбачає:

«1. Кожен має право на повагу до свого приватного...життя...»

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.»

A. Подання сторін

49. Уряд, насамперед, наголосив, що заявник прямо не заявляв про скаргу за ст. 8 Конвенції у своїй первинній заяві. Якщо ж Суд вважає за необхідне дослідити справу з позицій ст. 8 Конвенції, Уряд вказував, що державні органи Франції не порушували цього положення.

50. Уряд також наголосив, що обмеження, покладене на заявника у результаті його включення до Реєстру статевих правопорушників, не може розглядатися як таке, що становить втручання у його приватне і сімейного життя, оскільки воно було обмеженим вимогами, викладеними у ст. 706-53-5 КПК (див. § 18 вище).

51. Уряд доводив, що захід, який розглядається, насправді мав правову основу у формі Закону від 9 березня 2004 року, який встановлював положення про внесення до Реєстру статевих правопорушників відповідних осіб. Цей захід мав за мету запобігання порушенню правопорядку та злочинам, зокрема щодо неповнолітніх (ст. 706-53-1 КПК).

52. Насамкінець, Уряд стверджував, що суспільний інтерес із запобігання статевим правопорушенням повинен мати перевагу над серйозністю порушення права заявника на повагу до його приватного життя. З погляду Уряду, запровадження Реєстру статевих правопорушників було частиною поступового впровадження окремої групи норм стосовно статевих злочинів, що було виправданим через порівняно нещодавнє зростання поінформованості щодо особливого характеру таких правопорушень. Особливий характер статевих правопорушень обумовлювався тим, що відповідні правопорушники часто мали розлади особистості, які були безсумнівним фактором повторного вчинення правопорушення, а також особливими стражданнями, яких завдавали потерпілим, особливо якщо вони були неповнолітніми на момент вчинення правопорушення. Таким чином, національні органи влади запровадили посднання каральних і запобіжних заходів. У зв'язку з цим запровадження Реєстру статевих правопорушників мало за мету заповнення прогалин у системі запобігання особливо тяжкого виду статевих правопорушень. Уряд додав, що з практики Суду було зрозуміло, що Суд не піддавав сумніву право держави на запобігання вчиненню правопорушень, збирання та зберігання даних особистого характеру, якщо передбачено «належні та ефективні гарантії від зловживання» (він посилався на § 60 рішення Суду у справі «*Leander проти Швеції*» від 26.03.1987 р., (Серія А № 116)).

53. У цій справі, згідно з поданням Уряду, заявник користувався усіма гарантіями, передбаченими законом. Його було поінформовано судовим органом про внесення до реєстру, нагляд за яким здійснював суддя. Внесення до реєстру стосувалося лише тих осіб, які вчинили тяжкі статеві правопорушення, зазначені в ст. 706-47 вище зазначеного кодексу, і лише такі правопорушення автоматично призводили до внесення до цього реєстру.

54. Стосовно інших гарантій, передбачених законом, Уряд підкреслював, що тривалість строку, протягом якого зберігали цю інформацію (двадцять або тридцять років), залежала від тяжкості правопорушення. Цей строк був максимальним, а відповідні особи могли звертатися щодо видалення з реєстру інформації стосовно них. Таке звернення могло бути адресоване трьома органами: прокурору, судді з питань свобод та тримання під вартою і голові слідчого підрозділу. Ця потрібна можливість звернення становить потрібну

гарантію. У справі, що розглядається, факт того, що судимість заявника була внесена до його кримінального досьє, призвів до того, що будь-яке звернення про вилучення інформації з Реєстру статевих правопорушників було неприйнятним. Однак заявник мав можливість звертатися за реабілітацією до суду, який міг би видалити судимість з кримінального досьє. Більше того, до Реєстру статевих правопорушників могли звертатися лише певні органи, які були зв'язані обов'язком конфіденційності, і лише за чітко визначених обставин. Зрештою, було неможливим порівнювати дані у Реєстрі статевих правопорушників з даними, які зберігалися у будь-якій іншій базі даних.

55. Уряд підсумував, що з огляду на гарантії, які супроводжували внесення до реєстру, таке внесення становило втручання, необхідне у демократичному суспільстві, у розумінні ч. 2 ст. 8 Конвенції.

56. З погляду заявника, інформація, що містилася у реєстрі, не була призначена для отримання суспільством. Вимоги, встановлені законодавством, не були мінімальними, а обмежували свободу пересування засудженого.

В. Оцінка Суду

57. Суд нагадує, що оскільки він дає кваліфікацію фактам справи згідно з правом, він не вважає себе обмеженим кваліфікацією, наданою заявником або Урядом. В силу принципу *jura novit curia* (суд вільний сам обирати, які норми застосувати для вирішення справи, що розглядається) він може за власною ініціативою розглянути скарги за статтями чи частинами статей, не пов'язаними з тими, щодо яких до нього звертаються. Іншими словами, скарга кваліфікується за фактами, про які у ній заявлено, а не лише за правовими підставами та аргументами, на які у ній посиляються (див. § 44 рішення Суду у справі «*Guerra and Others проти Імалії*» від 19.02.1998 р. (*Reports of Judgments and Decisions* 1998-I) та § 168 рішення Суду у справі «*Berktaş проти Туреччини*» від 01.03.2001 р. (справа № 22493/93)). Тому зауваження Уряду про неприйнятність мають бути відхилені.

Суд зазначає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у розумінні ч. 3 ст. 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною за будь-якою іншою підставою. Тому вона має бути оголошена прийнятною.

58. Крім того, Суд зазначає, що Реєстр статевих правопорушників містить дані, які стосуються приватного життя заявника. За реєстр відповідає Міністерство юстиції, а нагляд здійснює суддя, відповідальний за ведення кримінальних досьє. Суд наголошує, що він не повинен на цій стадії оцінювати делікатність природи інформації, яка збирається, або можливі труднощі, яких зазнав заявник.

Відповідно до його практики зберігання держаним органом інформації про приватного життя особи становить втручання у розумінні ст. 8 Конвенції. Подальше використання збереженої інформації не впливає на цей висновок (див., у відповідній частині, § 48 цитованого вище рішення Суду у справі *Leander* та § 53 цитованого вище рішення Суду у справі «*Korр проти Швейцарії*» від 25.03.1998 р. (*Reports* 1998-II)). Зокрема, Суд вже ухвалював, що вимога, яка ставиться до осіб, засуджених за вчинення статевих правопорушень, інформувати поліцію про своє ім'я, дату народження, місце проживання чи зміну місця проживання, підпадає під дію ч. 1 ст. 8 Конвенції (див. цитоване вище рішення Суду у справі *Adamson*).

59. Суд зазначає, що сторони не оспорювали того, що втручання, яке розглядається, відбувалося відповідно до закону і переслідувало законну мету запобігання порушенню правопорядку та вчиненню злочину (там само). Тому він має розглянути, чи втручання було необхідним з позиції вимог Конвенції.

60. Хоча національні органи влади зробили первинну оцінку того, чи було дотримано справедливого балансу у справі, ще до остаточної оцінки Суду, останній, в принципі, надає цим органам певну свободу розсуду щодо такої оцінки. Ступінь цієї свободи розсуду змінюється і залежить від низки факторів, які включають природу діяльності, яка піддається обмеженням, та мету, на яку спрямовані такі обмеження (див. § 88 рішення Суду у справі «*Smith and Grady проти Сполученого Королівства*», (справи №№ 33985/96 та 33986/96, ECHR 1999-VI)).

61. Відповідно, свобода розсуду, надана державі, загалом буде обмеженою, якщо йдеться про втручання в особливо важливий аспект існування чи ідентичності особи.

62. Захист даних особистого характеру має надзвичайну вагу для реалізації права на повагу до приватного та сімейного життя, яке гарантується згідно зі ст. 8 Конвенції. Тому національне право має надавати належні гарантії для запобігання будь-якому використанню даних особистого характеру, яке може бути несумісним з гарантіями цієї статті (див., у відповідній частині, § 95 рішення Суду у справі «*Z проти Фінляндії*» від 25.02.1997 р. (*Reports* 1997-I)). Узгоджується з цим висновком § 103 рішення Суду у складі Великої палати у справі «*S. and Marper проти Сполученого Королівства*» (справа №№. 30562/04 та 30566/04, ECHR 2008), у якому Суд зауважує, що потреба у таких гарантіях є найбільш значною, якщо розглядається захист даних особистого характеру, які підлягають автоматичній обробці, а не лише коли такі дані використовуються у поліцейських цілях. Національне право повинно особливо забезпечувати, аби такі дані були необхідними і не надмірними щодо тих цілей, для яких вони зберігаються і аби вони зберігалися у такій формі, яка дозволяє ідентифікувати суб'єктів даних не довше, аніж це необхідно для тих

цілей, для яких такі дані зберігаються (див. §§ 27 і 28 вище, зокрема ст. 5 Конвенції «Про захист даних захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру» і Преамбулу до неї та принцип 7 Рекомендації R (87) 15 Комітету Міністрів Ради Європи, що регулює використання даних особистого характеру у діяльності поліції). Національне право також має надавати відповідні гарантії для забезпечення того, щоб дані особистого характеру, що зберігаються, ефективно захищалися від неналежного використання і зловживання.

63. Суд не може піддавати сумніву запобіжну мету такого реєстру, до якого було внесено заявника після його засудження до п'ятнадцяти років позбавлення волі за зґвалтування неповнолітньої. Метою того реєстру, як вже було зазначено, є запобігання вчиненню злочинів і, зокрема, боротьба з рецидивізмом й полегшення виявлення правопорушників у таких справах. Статеві злочини є, безсумнівно, видом правопорушень, що викликають відразу і виснажливо впливає на потерпілих. Дітям та іншим вразливим особам надається захист держави у формі ефективного запобігання таким тяжким видам втручання у вагомій стороні їхнього приватного життя (див. § 64 рішення Суду у справі «*Stubbings and Others проти Сполученого Королівства*» від 22.10.1996 р. (*Reports* 1996-IV)).

64. В той же час, європейська політика щодо покарань додає до каральної їх мети реабілітаційну мети позбавлення волі, значення якої зростає особливо ближче до завершення тривалості строку позбавлення волі (див. § 75 рішення Суду у складі Великої палати у справі «*Dickson проти Сполученого Королівства*» (справа № 44362/04, ECHR 2007-V)). Успішна реабілітація, з-поміж іншого, означає запобігання повторному вчиненню правопорушення (див. доповідь Комісара Ради Європи з прав людини, цитовану у § 49 рішення Суду у справі «*Léger проти Франції*» (справа № 19324/02, ECHR 2006-...)).

65. У справі, що розглядається, заявника було автоматично внесено до реєстру відповідно до перехідних положень Закону 2004 року, з огляду на вчинення ним злочину, за який його було остаточно засуджено. Його було належним чином сповіщено про внесення до реєстру та повідомлено про обов'язки, які на нього покладаються.

66. Стосовно обов'язку надавати докази свого місця проживання кожні шість місяців і будь-якої зміни місця проживання під загрозою покарання у виді позбавлення волі чи сплати штрафу, Суд вже ухвалював, що це не стосується питань, які впливають зі ст. 8 Конвенції (див. цитоване вище рішення Суду у справі *Adamson*).

67. Стосовно тривалості строку, протягом якого зберігається інформація, Суд зазначає, що цей строк становить або двадцять, або тридцять років, залежно від суворості призначеного особі покарання за вчинення правопорушення.

68. Як підкреслив Уряд, ці строки є максимальними. Хоча тридцятирічний строк у справі, що розглядається, є значним, Суд зазначає, що дані видаляються автоматично по спливу цього строку, який розпочинається з припинення дії рішення, яке стало підставою для внесення до реєстру. Суд також зазначає, що відповідна особа може звертатися до прокурора про видалення даних щодо неї, якщо збереження таких даних вже не видається необхідним з огляду на мету реєстру, беручи до уваги природу правопорушення, вік відповідної особи на час його вчинення, проміжок часу, який минув, і наявні особливості особистості відповідної особи (див. § 18 вище, ст. 706-53-10 КПК). Рішення прокурора можна оскаржити до судді з питань свобод і тримання під вартою і далі до голови слідчого підрозділу.

69. Суд вважає, що ця судова процедура для видалення даних передбачає незалежний розгляд правомірності збереження інформації відповідно до встановлених критеріїв (див. § 119 цитованого вище рішення суду у справі *S. and Marper*) і надає належні й ефективні гарантії права на повагу до приватного життя, беручи до уваги тяжкість правопорушень, які стали підставою внесення до реєстру. Слід визнати, що зберігання даних протягом такого тривалого строку могло призвести до виникнення питань, що впливають зі ст. 8 Конвенції. Однак Суд зазначає, що заявник за будь-яких умов буде мати можливість практично подати заяву про видалення збережених даних з моменту, коли рішення, яке стало підставою для внесення до реєстру, припинить дію. За цих обставин Суд вважає, що строк, протягом якого зберігаються дані у цій справі, не є непропорційним до мети, якої прагнуть досягти зберіганням такої інформації.

70. Стосовно правил використання реєстру та кола органів влади, які мають до нього доступ, Суд зазначає, що коло таких органів за декількох нагод було розширене і воно вже не є обмеженим судовими органами та поліцією; адміністративні органи зараз також мають відповідний доступ (ст. 706-53-7 КПК, див. § 18 вище). Проте, залишається фактом те, що до реєстру можуть звертатися органи, зв'язані обов'язком конфіденційності, і за чітко визначених обставин. Крім того, у справі, що розглядається, не постає окремого питання про доступність звернення до реєстру в управлінських цілях.

71. Як підсумок, Суд вважає, що при внесенні заявника до Реєстру статевих правопорушників дотримано справедливого балансу між конкуруючими приватними і публічними інтересами, що розглядаються, і що держава-відповідач не вийшла за межі прийнятної свободи розсуду у цьому питанні. Відповідно, не було порушено ст. 8 Конвенції у цій справі.

III. ІНШІ ЗАЯВЛЕНІ ПОРУШЕННЯ

72. Покликаючись на статті 6, 13, 14 та 17 Конвенції, заявник, який стверджував про свою невинуватість, скаржився на: спосіб здійснення розслідування у його справі, той факт, що у його клопотаннях про проведення слідчих заходів та про експертні висновки, було відмовлено суддею-слідчим і на відмову у задоволенні його заяви про повторний розгляд справи Колегією з перегляду кримінальних справ. У листі від 3 листопада 2005 року він також скаржився на відмову у задоволенні його заяви про призупинення відбуття ним покарання, аргументуючи, що його стан здоров'я був несумісний з триманням під вартою. Насамкінець, у листі від 5 грудня 2005 року заявник стверджував на підставі ст. 3 Конвенції, що його тривале тримання під вартою становило катування.

73. Розглянувши всі надані докази та з огляду на свою юрисдикцію розглядати ці скарги, Суд не вбачає ознак порушення прав та свобод, гарантованих положеннями, на які зроблено посилання. Таким чином, Суд вважає ці скарги очевидно необґрунтованими у розумінні ч. 3 ст.35 Конвенції і такими, що мають бути відхилені відповідно до ч. 4 ст. 35 Конвенції.

З ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОСТАЙНО

1. *Оголошує* скаргу стосовно ст. 8 Конвенції прийнятною, а іншу частину заяви – непринятною;
2. *Ухвалює*, що не було порушено ст. 8 Конвенції.

Учинено французькою мовою та повідомлено у письмовій формі 17 грудня 2009 року, відповідно до ч. 2 та ч.3 правила 77 Регламенту Суду.

Claudia Westerdiek
Секретар

Peer Lorenzen
Голова

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.